

Temat lekcji: Ból po stracie bliskich w różnych tekstach kultury: J. Kochanowski „Tren X”, K.K. Baczyński „Elegia o chłopcu polskim”

Nauczyciel: Anna Bielenda (anjabelenda@gmail.com)

1. Proszę poszukać w Internecie biogram J. Kochanowskiego i zapisać krótką notkę w zeszycie.
2. Proszę przeczytać tren X i zastanowić się nad uczuciami, jakie czuł cierpiący ojciec. (tekst w podręczniku str. 35 lub scan) . Wykonaj pisemnie w zeszycie zadania:
Zadanie 1: Wypisz z tekstu pytania ukazujące wątpliwości i bezradność poety, a także jego prośbę.
Zadanie 2 : Nazwij uczucia poety – zbolełego ojca.
3. Proszę przeczytać wiersz K. K. Baczyńskiego i opisać, jakie uczucia matki odnajdujesz w treści elegii i czy są spowodowane?. Wykonaj pisemnie polecenie 4, str. 34.
4. Proszę wykonać zadania zmieszczone pod tekstami w formie notatki
5. Proszę zapisać pełnymi zdaniami w zeszycie i przesłać na mój adres mailowy.
6. Czas wykonania i przesłania zadania: do 22kwietnia 2020r

DZIWNY JEST TEN ŚWIAT 35

Jan Kochanowski (1530–1584) – najwybitniejszy poeta polskiego odrodzenia, humanista. Pisał w języku polskim i łacińskim. Uważany jest za twórcę nowożytnego polskiego języka poetyckiego. Studiował w Krakowie, Padwie i Królewcu. Był sekretarzem królewskim. Około 1574 roku osiadł w Czarnolesie. Jego dorobek poetycki obejmuje pieśni, treny, fraszki, polskie przekłady biblijnych psalmów. Kochanowski jest też twórcą pierwszego polskiego dramatu renesansowego *Odprawa posłów greckich*.
O historii pewnej wizyty przeczytaj na ➔ s. 119–122.

Jan Kochanowski
Tren X

Orszulo moja wdzięczna, gdzieś mi się podziała?
W którą stronę, w którąś się krainę udala?
Czyś ty nad wszystkie nieba wysoko wniesiona
I tam w liczbę aniołków małych policzona?
Czyliś do raju wzięta? Czyliś na szczęśliwe
Wyspy zaprowadzona? Czy cię przez teskliwe
Charon¹ jeziora wiezie i napawa zdrojem
Niepomnym², że ty nie wiesz nic o płaczu mo[jem]?
Czy, człowieka zrzuciwszy i myśli dziewicze,
Wzięłaś na się postawę i piórka słowicze?
Czyliś się w czyściu czyścisz, jeśli z strony ciała
Jakakolwiek zmaczeczka na tobie została?
Czyś po śmierci tam poszła, kędyś pierwej była,
Niżej się na mą ciężką żalność urodziła?
Gdziekolwiek jest, jeśliś jest, lituj mej żalności,
A nie możesz li w onej dawnej swej całości,
Pociesz mię, jako możesz, a staw się przede mną
Lubo snem, lubo cieniem, lubo marą nikczemną³.

tren – gatunek tryku żalobny, ukazałtowany w starożytnej Grecji. Utwór wyrażający żal z powodu czyjejś śmierci, rozpamiętujący czyny i myśli zmarłego, chwaliący jego zalety i zasługi.

¹ Charon – przewoźnik zmarłych przez Styks i Acheron do Hadesu

² zdrojem niepomnym – wodą mitycznej podziemnej rzeki Lety, sprowadzającej niepamięć przeszłości

³ marą nikczemną – złudną, nikłym przywidzeniem

Krzysztof Kamil Baczyński (1921–1944)

– poeta wojennego pokolenia, żołnierz Armii Krajowej. W czasie okupacji studiował polonistykę na tajnym Uniwersytecie Warszawskim. Ogłosił w konspiracji dwa zbiory poezji. Zginął w pierwszych dniach powstania warszawskiego, 4 sierpnia 1944 roku. Niecały miesiąc później zmarła z powodu ran jego żona Basia. Większość utworów Baczyńskiego wydano pośmiertnie już po wojnie.

elegia – gatunek liryczny wywodzący się ze starożytnej pieśni pogrzebowej, obejmuje utwory o charakterze poważnym i refleksyjnym, utrzymany w tonie smutnego rozpamiętywania lub skargi.

Krzysztof Kamil Baczyński

Elegia o... [chłopcu polskim]

poezja

Oddzielili cię, syneczku, od snów, co jak motyl drżą,
haftowali ci, syneczku, smutne oczy rudą krwią,
malowali krajobrazy w żółte ściegi pożóg,
wyszywali wisielcami drzew płynące morze.

Wyuczili cię, syneczku, ziemi twej na pamięć,
gdys jej ścieżki powycinał żelaznymi łzami.
Odkochwali cię w ciemności, odkarmili bochnem trwóg,
przemierzyłeś po omacku najwstydlwsze z ludzkich dróg.

I wyszedłeś, jasny synku, z czarną bronią w noc,
i poczułeś, jak się jeży w dźwięku minut – zło.
Zanim padłeś, jeszcze ziemię przeżegnałeś ręką.
Czy to była kula, synku, czy to serce pękło?

20 III 1944 r.

Krzysztof Kamil Baczyński *Utwory zebrane*, Kraków 1970

Pomnik Małego Powstańca, 1983

POLECENIA

1. Powiedz, czym spowodowane jest cierpienie matek przedstawionych w utworach literackich zawartych w tym rozdziale podręcznika.
2. Wypisz i nazwij kilka przykładów środków stylistycznych, które tworzą nastrój tych wierszy. Określ je własnymi słowami.
3. Wypisz z tekstów te określenia, które opisują siłę bólu matek.
4. Jak myślisz, co może być przyczyną bólu współczesnego człowieka? Swoje przemyślenia zapisz w kilku zdaniach w zeszycie.